

Centrul de Statistică, Cercetare și Dezvoltare, BNRM: strategii

*Statistica este o cultură,
Fă-o parte din viața ta!*

Vera OSOIANU

Conform definiției, statistica este acea ramură a matematicii ce studiază colec-tarea, interpretarea și prezentarea datelor. Appreciate de unii și contestate de alții, sta-tisticile sunt omniprezente, își au rostul lor și nici un domeniu de activitate nu poate evada de sub influența lor. Pitagora, renumi-tul filosof și matematician grec, care punea la baza întregii realități teoria numerelor și a armoniei, afirma că universul oricărui do-meniu este construit prin puterea cifrelor. Se poate afirma, în cunoștință de cauză, că universul bibliotecilor nu este o excepție. Însă, operând cu cifre, este important să se țină cont de remarca politicianului ameri-can Henry Clay: „Statisticile nu pot înlocui judecata”. Poate de la astfel de idei s-a ajuns la necesitatea indicatorilor de performanță, atât de utilizați în ultimii ani, care oferă oportunități de comparare a situației bib-liotecilor de diferite dimensiuni, cu diferit potențial intelectual și material.

Americanii obișnuiesc să spună: nimeni nu scapă de taxe și de moarte. Referitor la domeniul biblioteconomic se poate adăuga că nici un bibliotecar nu scapă de statistici. Toată munca bibliotecarului se reflectă în statistici și indicatori de performanță și doar prin ele poate fi monitorizat și demon-strat impactul asupra comunităților servite. Ca model de măsurare a impactului poa-te fi invocată Biblioteca Publică New York (207 filiale), care raportează că atrage anual aproximativ 40,5 milioane de vizitatori – mai mult decât toate echipele profesioniste sportive și instituțiile de cultură majore luate împreună. Este un argument foarte greu la negocierea necesarului de resurse și demon-

Abstract:

The article reflects the creation of Center of Statistics, Research and Development (CSRSD) in structure of the National Library of the Republic of Moldova. The partners of high importance are Ministry of Culture of RM and the National Program Novateca. CSRSD has a scope to modernize the work of collecting, systematization and reporting of statistic data and to turn this process in online format. Author makes references to importance of statistic data in all fields of activity, including the library one, and focuses especially on importance of modernization of libraries' activities and benefits of implementation of new technologies.

strarea importanței și valorii bibliotecii pentru comunitate.

Este evident, că statisticile nu pot fi evitate, dar procesul de colectare/raportare poate, și trebuie, simplificat. Modernizarea acestui proces este de mai mulți ani în topul priorităților BNRM. Toate încercările au eșuat însă din lipsa unui program specializat. A lipsit și motivația necesară pentru că un asemenea program nu există la nivel de țară și până în prezent Biroul Național de Statistică încă recepționează datele în format tradițional. Un sistem de colectare/raportare on-line a datelor statistice privind activitatea bibliotecilor n-a fost încă implementat în țările din apropierea noastră pentru a putea învăța din experiența acestora. În plus, încă nu putem vorbi despre computerizarea în masă a bibliotecilor. Potrivit cifrelor oficiale la 01.01.2015 din cele 1360 de biblioteci publice doar 549 dețineau calculatoare și doar 467 aveau acces la Internet.

La începutul lunii august, am participat la întrunirea bibliotecarilor din raionul Călărași. Am fost plăcut surprinsă de răspunsul la întrebarea: Câte biblioteci au acces la internet? Mai bine întrebați câte biblioteci nu au acces internet? Harnicii bibliotecari din Călărași au aplicat masiv pentru programul NOVATECA și 23 de biblioteci au fost acceptate în bloc. Deci, aici lucrurile se mișcă spre bine. Potrivit cifrelor prezentate mai sus, situația generală pe țară nu este la fel de îmbucurătoare ca la Călărași, dar se schimbă rapid. Programul Național Novateca: Biblioteci Globale în Republica Moldova, în perioada de implementare a proiectului, va dota cu echipamente, aproximativ 1000 de biblioteci publice. În scurt timp, numărul bibliotecilor fără calculatoare va scădea și, deși până la computerizarea totală a bibliotecilor mai este încă ceva timp, de pe acum trebuie gândit următorul pas – utilizarea TIC pentru a eficientiza munca bibliotecarilor.

În cadrul Programului Novateca a fost elaborat un sistem de raportare on-line a

situațiilor statistice, utilizat la prima etapă, de bibliotecile incluse în program. Acest sistem a fost dezvoltat pentru a putea fi utilizat în procesul de colectare a datelor conform raportului statistic 6-c „Activitatea bibliotecilor”, aprobat de Biroul Național de Statistică, utilizat de către toate bibliotecile publice.

În acest context, la 15 mai 2015 a fost semnat *Memorandumul de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice* între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale „IREX” și Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Memorandumul prevede crearea Centrului de Statistică, Cercetare și Dezvoltare (CSCD) în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Această inițiativă se înscrie perfect în intenția Ministerului Culturii de trecere la sistemul on-line de colectare și procesare a datelor statistice, privind activitatea instituțiilor de cultură.

Procesul tehnologic tradițional de colectare și raportare a datelor este rigid și destul de complicat. Sistemul on-line vine să simplifice procesul, dar și să salveze importante resurse umane și materiale. De aici și necesitatea și importanța acestui proiect. Transferul proceselor tehnologice în format on-line oferă posibilități nebanuite și Centrul de Statistică, Cercetare și Dezvoltare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova este un prim-început de proiect național care va contura drumul activităților în rețea. Scopul CSCD este implementarea la nivel de țară a sistemului on-line de colectare/raportare a datelor statistice și utilizarea acestora în evaluarea activității bibliotecare, demersul managerial, monitorizarea impactului, dezvoltarea și promovarea bibliotecii etc.

Odată pus la punct, sistemul on-line de raportare va absolvi pe cei peste 1200 de bibliotecari din sate și comune să se deplaseze la centrul de reședință al raionului pentru raportare, pe cei 35 de specialiști de nivel raional/municipal să se deplaseze la Chișinău

și pe salariații de la BNRM să se deplaseze la Ministerul Culturii și Biroul Național pentru Statistică în vederea aprobării și respectiv prezentării raportului pe țară. Va fi economisit timpul necesar pentru sistematizarea datelor, elaborarea tabelului centralizator, controlul calității etc. Întreg procesul tehnologic se va face în rețea. Evident, că la etapa de testare a sistemului on-line, la nivel național va fi solicitată și raportarea în format tradițional. Nu va fi ușor pentru că sistemul va funcționa adecvat numai dacă toți subiecții implicați în procesul de colectare/raportare îl vor putea utiliza corect, iar pentru aceasta urmează să fie instruit măcar câte un bibliotecar din cele 1360 de biblioteci publice.

Viziunea și obiectivele proiectului au coincis din start cu cele ale partenerilor, dovadă fiind faptul că toate propunerile venite de la BNRM și de la Novateca au fost acceptate reciproc, poate cu mici ajustări, spre îmbunătățirea proiectului.

Pentru instruirea bibliotecarilor și a altor specialiști, responsabili de statistici, au fost elaborate trei module de formare:

- Formarea formatorilor în domeniul colectării, raportării și utilizării datelor statistice on-line;

- Instruirea bibliotecarilor în vederea utilizării sistemului on-line de raportare;

- Utilizarea situațiilor statistice și a indicatorilor de performanță în demersul managerial, demonstrarea impactului, dezvoltarea și promovarea bibliotecii (advocacy) etc.

Instruirea în vederea utilizării sistemului on-line de raportare va avea loc pe etape:

- Formarea formatorilor de nivel național – specialiști responsabili de statistici de la BNRM. Formatori: specialiștii Novateca;

- Formarea formatorilor de nivel teritorial – specialiști responsabili de statistici din bibliotecile municipale, raionale, orașenești, specialiștii de la direcțiile cultură responsabili de statistici, formatorii din cadrul centrelor regionale de formare.

Formatori: formatorii de nivel național;

- Instruirea bibliotecarilor din bibliotecile publice orașenești, comune, satești.

Formatori: formatorii de nivel teritorial.

Conform concepției CSCD în următorii ani:

- Bibliotecile din Republica Moldova vor prezenta datele statistice solicitate prin utilizarea sistemului on-line;

- Bibliotecarii responsabili de colectarea/raportarea statisticilor vor avea competențele necesare pentru utilizarea sistemului on-line;

- Bibliotecarii vor dezvolta competențele necesare pentru utilizarea statisticilor în evaluarea activității, demersul managerial, dezvoltarea și promovarea bibliotecii etc.

Etapele principale de implementare a proiectului includ:

- Priorități pe termen scurt, respectiv:

- Ajustarea sistemului de raportare on-line, elaborat de Novateca Raportului Statistic 6-c;

- Realizarea proiectului-pilot. Atelier de lucru cu participarea a cinci raioane – februarie 2015;

- Semnarea Memorandumului (IREX, MC) – 15 mai 2015;

- Elaborarea planului strategic de implementare a proiectului – iunie/septembrie 2015;

- Elaborarea Programului de activități – iulie/septembrie 2015;

- Reparația spațiului – iulie/august 2015;

- Mobilarea spațiului – august 2015;

- Echiparea spațiului cu TIC – septembrie 2015;

- Inaugurarea Centrului – 6 octombrie 2015.

- Priorități pe termen mediu:

- Începutul instruirilor de formare a formatorilor – 12 octombrie 2015;

- Ordinul Ministerului Culturii privind trecerea pe etape a procesului tehnologic de colectare/raportare a datelor în format on-line, responsabilizarea șefilor Direcțiilor/Secțiilor cultură privind implementarea proiectului la nivel teritorial – octombrie 2015;

- Ordinul direcției BNRM Cu privire la

Proiectul Național de implementare a sistemului on-line de colectare/raportare a datelor statistice despre activitatea bibliotecilor publice – august 2015;

- Ordinul direcțiilor/secțiilor cultură raionale/municipale privind constituirea grupurilor de lucru de nivel teritorial responsabile de implementarea proiectului – octombrie 2015;

- Instruirea persoanelor implicate în raportarea on-line, din 32 de raioane, 3 municipii, BNRM, BNC în introducerea datelor on-line (la instruirea dată va participa câte un reprezentant din fiecare raion) – noiembrie 2015;

- Introducerea datelor la nivel raional/municipal. Formatorii vor oferi suport tehnic specialiștilor de la nivel local, care vor introduce datele în sistem – decembrie 2015-ianuarie 2016.

- Priorități pe termen lung:

- Întrunirea de follow-up cu reprezentanții a 32 de raioane, 3 municipii, BNRM, BNC pentru a discuta dificultățile și problemele depistate în procesul de completare a bazei de date;

- Instruirea grupului de formatori regionali (sistem de raportare on-line și ToT) – Iunie 2016;

- Instruirea bibliotecarilor de nivel local, în centrele regionale de formare – Iulie-septembrie 2016;

- Introducerea datelor în sistemul on-line de către toți cei 1360 de bibliotecari din bibliotecile publice.

- Testarea sistemului – martie 2017.

Pe toată perioada implementării proiectului, formatorii, atât cei de nivel național, cât și cei de nivel teritorial, vor oferi suport metodologic specialiștilor de nivel local. Va fi, de asemenea, promovată importanța implementării sistemului on-line și a activității în rețea.

O primă testare a sistemului a avut loc în februarie 2015. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu Programul Național Novateca, a organizat un proiect-pilot cu participarea a cinci raioane,

respectiv Ungheni, Orhei, Soroca, Căușeni și Strășeni, precum și a specialiștilor de la Novateca, implicați în crearea sistemului. La atelier au participat, de asemenea, specialiști responsabili de colectarea datelor statistice de la BNRM, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, direcțiile cultură și bibliotecile publice din raioanele selectate. Proiectul pilot prevedea instruirea specialiștilor responsabili de statistici în vederea utilizării sistemului și generarea, la următoarea etapă, a raportului centralizator, în baza formularului 6-c *Activitatea bibliotecilor publice*.

Proiectul pilot a demonstrat că lucrurile pot fi mișcate relativ repede atât în ceea ce privește completarea bazei de date, cât și generarea rapoartelor centralizatoare.

Sarcina de început a CSCD este implementarea sistemului de raportare on-line. Paralel, CSCD va contribui la consolidarea sistemului de formare profesională a specialiștilor din biblioteconomie și știința informării alături de Centrul de formare al Ministerului Culturii, Secția de Formare Continuă a USM, Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari, centrele regionale de formare și toate structurile care se vor alătura. Este necesară o viziune comună și distribuirea foarte clară a responsabilităților pentru a oferi bibliotecarilor o bază solidă pentru instruirea pe tot parcursul vieții. Odată cu implementarea tehnologiilor care se modernizează permanent, profesia noastră și-a asumat și responsabilitatea de actualizare permanentă a cunoștințelor și competențelor. Numai așa poate fi asigurată existența și dezvoltarea bibliotecii. În acest scop urmează a fi semnat un Memorandum de înțelegere privind cooperarea între Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Centrul de Formare Continuă al Universității de Stat din Moldova și Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

CSCD este al doilea proiect axat pe formarea bibliotecarilor în vederea dezvoltării competențelor necesare erei digitale, coordonat de BNRM. Primul proiect, Școala de

Biblioteconomie, finanțat de Fundația SO-ROS-Moldova și realizat în parteneriat cu catedra de specialitate de la USM și ABRM, a activat între anii 2001-2005. Și, deși cinci ani este o perioadă relativ scurtă pentru cei peste 4000 de bibliotecari câți activează în Sistemul Național de Biblioteci, în acești ani cursurile de scurtă durată au numărat peste 3600 de bibliotecari. Mulți dintre ei au învățat aici ABC-ul informatizării, au învățat să scrie proiecte, au învățat cum să diversifice serviciile în conformitate cu necesitățile membrilor comunității din aria de servire, au făcut cunoștință cu tendințele de dezvoltare la nivel internațional și practicile de calitate experimentate de bibliotecile lumii.

După zece ani de la sistarea activității Școlii de Biblioteconomie, s-au creat premisele necesare de a face împreună cu bibliotecarii țării un alt pas, de data aceasta, începând cu schimbarea formatului unui proces tehnologic și transferarea acestuia în spațiul virtual.

Sunt șanse ca CSCD să dureze cât mai mult și să se transforme într-o platformă de formare, cercetare și dezvoltare, ajutând bibliotecarii să-și dezvolte competențele, să asimileze sistemul de colectare a datelor și raportare on-line, să învețe tehnici și me-

tode de cercetare și evaluare a activității, să utilizeze rezultatele cercetărilor cantitative și calitative în activitatea de dezvoltare și promovare a bibliotecii.

În acest demers putem învăța multe din experiența bibliotecilor lumii. La 22 septembrie, 2014, Proiectul Public Libraries 2020 al Fundației Lectură și Scris a distribuit celor 751 de membri ai Parlamentului European infografica *Bibliotecile schimbă viați* <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.264377797105641.1073741833.216890555187699&type=1>, care conține fapte și cifre despre cum bibliotecile publice pot ajuta și se pot implica în sfere precum incluziunea digitală, angajarea în câmpul muncii și instruirea pe tot parcursul vieții. Pornind de la aceste și alte argumente, fiecare bibliotecă trebuie să fie pregătită să facă lobby pro-bibliotecă, să-și pledeze cauza în orice moment, când o cere situația.

Conform unei definiții, cultură înseamnă ceea ce a rămas după ce ai uitat totul. Bibliotecile sunt garantul neuitării. Inclusiv prin invocarea cifrelor. Aici se păstrează memoria colectivă a neamului, iar de rând cu păstrarea acesteia, bibliotecile au și responsabilitatea de a integra valorile naționale în circuitul universal al valorilor, unde avem locul nostru ca neam și ca țară.

